

2021-09-29 Nr. (1.1.3)10-5251

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Siudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, <http://www.sam.lt>.
Uomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 18860347.

Pagal adresatų sąrašą

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija teikia Lietuvos Respublikos pagalbinio apvaisinimo įstatymo Nr. XII-2608 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas).

Projekto tikslas – numatyti palankesnes pagalbinio apvaisinimo sąlygas.

I. Sprendžiama problema	<ol style="list-style-type: none">1) Nesusituokusioms ir partnerystės neįregistravusioms poroms nėra galimybių atlikti pagalbinį apvaisinimą. Be to, Lietuvoje vis dar nėra priimtas partnerystę reguliuojantis įstatymas. Reikalavimas būti sudarius santuoką ar įregistravus partnerystę ne tik neatitinka tarptautinės praktikos, bet ir riboja asmenų teisę į sveikatos priežiūros paslaugas. Kaimyninėse šalyse pagalbinis apvaisinimas atliekamas ir nesusituokusioms ar partnerystės neįregistravusioms poroms, todėl didėja reprodukcinis turizmas.2) Kadangi nevaisingumo sukeliama emociniai ir psichologiniai išgyvenimai prilygsta potrauminio streso sindromui, tarptautinės organizacijos rekomenduoja, kad vaisingumo išsaugojimo klausimai turėtų būti aptariami kiekvienu vaikų ir paauglių onkologinio arba kito susirgimo, galinčio neigiamai paveikti jų vaisingumą ateityje, atveju. Vaisingumo išsaugojimo procedūros vaikams ir paaugliams, jaunesniems nei 14 metų, šiuo metu nėra teikiamos, nes tai draudžia Lietuvos Respublikos pagalbinio apvaisinimo įstatymas, tačiau jos sėkmingai atliekamos vaikams nepriklausomai nuo amžiaus visame pasaulyje.3) Įstatyme numatyta embrionų saugojimo tvarka yra išskirtinė tarptautiniam kontekste ir ydinga dėl šių priežasčių:<ol style="list-style-type: none">a) neterminuotas (amžinas) embrionų saugojimas, neatsižvelgiant nei į poros reprodukcinis lūkesčius, nei į embrionų kokybę ar moters amžių. Nors neterminuotas embrionų saugojimas yra privalomas, valstybė nepripasideda prie embrionų saugojimo išlaidų padengimo;b) vienintelė galimybė išvengti amžino embrionų saugojimo – jų atidavimas kitų porų pagalbiniam apvaisinimui. Toks sutikimas atiduoti embrionus donavimui nelaikytinas atitinkančiu informuoto sutikimo koncepciją, kurios vienas pagrindinių elementų yra tai, kad sutikimas gali būti duotas tik asmens laisva valia;c) kai kurios poros nebemoka už embrionų saugojimą ir yra
-------------------------	---

	<p>nepasiekiamos sutartyje dėl embrionų saugojimo nurodytais kontaktiniais duomenimis, todėl šiais atvejais embrionų saugojimas yra atliekamas lytinių ląstelių banko lėšomis. Tai joms tampa pakankamai didele ir sparčiai didėjančia finansine našta;</p> <p>d) Įstatyme nėra nustatyta tvarka, kaip elgtis su embrionais pasikeitus poros gyvenimo aplinkybėms (pavyzdžiui, mirties ar skyrybų atveju).</p> <p>4) Porų, kurioms surogacija yra vienintelis galimas nevaisingumo gydymo būdas, daugėja, tačiau Įstatymas ją draudžia.</p> <p>5) Sprendžiant klausimus, susijusius su pagalbinio apvaisinimu, privalo būti atsižvelgiama tik į vaiko, kuris gims po pagalbinio apvaisinimo, interesus, nors gimdymo tikimybė po pagalbinio apvaisinimo nesiekia 30 procentų. Todėl turi būti atsižvelgiama ne tik į vaiko, bet ir į gydomos poros (asmens) interesus, kad nebūtų pakenkta jų sveikatai.</p> <p>6) 7 dienų terminas nuo informuoto paciento sutikimo pasirašymo dienos iki pagalbinio apvaisinimo procedūros pradžios neturi jokios reikšmės ir sukelia poroms nepatogumų.</p>
II. Siūlomos priemonės	<ol style="list-style-type: none"> 1) numatyti galimybę atlikti pagalbinį apvaisinimą nesusituokusioms ir partnerystės neįregistravusioms poroms (vyriui ir moteriai); 2) panaikinti amžiaus, nuo kurio atliekamas vaisingumo išsaugojimas, ribą; 3) išplėsti asmenų, galinčių pasinaudoti vaisingumo išsaugojimu, ratą; 4) nustatyti sukurtų embrionų laikymo terminus; 5) įteisinti altruistinę gestacinę surogaciją; 6) numatyti, kad atliekant su pagalbinio apvaisinimu susijusias procedūras, atsižvelgiama ne vien į būsimo vaiko, bet ir poros (asmens) interesus; 7) atsisakyti reikalavimo, kad nuo informuoto paciento sutikimo pasirašymo dienos iki pagalbinio apvaisinimo procedūros pradžios turi praeiti ne mažiau kaip septynios kalendorinės dienos; 8) patikslinti Įstatyme vartojamas sąvokas.
III. Priemonių kaštai	<p>2020 m. pagalbinio apvaisinimo paslaugos PSDF biudžeto lėšomis suteiktos 6 269 asmenims (susituokusiems), išlaidos PSDF biudžetui sudarė 1 268 388 Eur. Kiek tokiomis paslaugomis pasinaudotų nesusituokusių porų ir kiek papildomai tam reikėtų lėšų, šiuo metu prognozuoti sudėtinga.</p>
IV. Nauda visuomenei	<ol style="list-style-type: none"> 1) Pasinaudoti pagalbinio apvaisinimu bus galima neatsižvelgiant į asmenų civilinį statusą (santuoką ar partnerystę), bus galima pasinaudoti nauju ir kai kurioms poroms vieninteliu pagalbinio apvaisinimo būdu – surogacija. Tai leis daugiau asmenų pasinaudoti pagalbinio apvaisinimu ir susilaukti savo biologinių vaikų, pagerės jų psichologinė sveikata, didės Lietuvos gyventojų skaičius. 2) Visi vaikai nepaisant amžiaus galės pasinaudoti vaisingumo išsaugojimu ir ateityje susilaukti savo biologinių vaikų. Tai taip pat sudarys sąlygas jų psichologinei sveikatai, jiems pasinaudojus pagalbinio apvaisinimu naudojant išsaugotas lytines ląsteles ar reprodukcinis audinius didės Lietuvos gyventojų skaičius. 3) Atliekant su pagalbinio apvaisinimu susijusias procedūras, bus atsižvelgiama ir į poros ar lytinių ląstelių, reprodukcinį audinių ir embrionų donorų interesus, kad nebūtų pakenkta jų sveikatai.

	4) Panaikinus pareigą neterminuotai saugoti embrionus sumažės finansinė našta porai, kurios jie yra, taip pat embriono donorystė atitiks donorystės esmę, t. y. bus laisva ir savanoriška, skatinama altruizmo, o ne finansinių sumetimų.
--	---

Įstatymo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų projektų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje (TAIS).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pagalbino apvaisinimo įstatymo pakeitimo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.
2. Projektas, 12 lapų.
3. Projekto aiškinamasis raštas, 9 lapai.
4. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 6 lapai.

Viceministrė

Danguolė Jankauskienė

Inga Laniauskienė, tel. 266 14 68 el. p. inga.laniauskiene@sam.lt
Aušrinė Storpirstienė, tel. 219 3319, el. paštas ausrine.storpirstiene@sam.lt
Adresatų sąrašas:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Nacionaliniam transplantacijos biurui prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Valstybinei ligonių kasai prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Valstybinei akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Lietuvos bioetikos komitetui

VšĮ Vilniaus universiteto ligoninei Santaros klinikoms

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninei Kauno klinikoms

Lietuvos akušerių ginekologų draugijai

Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacijai (POLA)

Lietuvos pacientų organizacijų atstovų tarybai